

PETIT
FORMAT

COL·LECCIÓ

0

25 ANYS DE L'ÚLTIMA RIUADA

Ricard Lahoz Avendaño

Edita
Autoritat Portuària de Tarragona
Servei de Publicacions
c/ Anselm Clavé, 2
43004 Tarragona
publicacions@porttarragona.cat

Imprimeix
Drudis i Virgili Editors
c/ Ferrers, 1
43003 Tarragona
info@ivirgili.com

Primera edició, octubre 2019

Dipòsit legal
T-1240-2019

Copyright
© Del text Ricard Lahoz

© De les fotografies: indicat al peu,
foto coberta, vista aèria de la desembocadura del riu Francolí,
el 10 d'octubre de 1994, Autor: Àngel Rifà

Disseny de la col·lecció
Miquel Pujol Malé

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, tret de l'excepció prevista per la llei. Dirigiu-vos a l'editor o a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals d'algun fragment d'aquesta obra.

PUBLICACIONS DEL
PORT DE TARRAGONA

25 ANYS DE L'ÚLTIMA RIUADA

Ricard Lahoz

El Francolí al seu pas pel pont de l'avinguda Roma. Foto: Àngel Rifà.

**El 10 d'octubre de 1994,
el riu Francolí es va desbordar
i va inundar la part baixa de Tarragona,
el polígon industrial
i instal·lacions del port**

Diumenge 9 d'octubre de 1994: el Gimnàstic de Tarragona ha de jugar el seu partit número 500 a la Segona Divisió B. L'equip es desplaça a València per enfrontar-se amb el Llevant, però l'àrbitre es veu obligat a suspendre l'encontre per les intenses pluges. Un fort temporal de tardor afecta diverses zones del País Valencià i Catalunya.

L'accés al Serrallo pel pont de la Petxina, inundat i amb vehicles encastats.
Foto: Txema Morera.

Aquella nit i la matinada del dilluns 10 d'octubre les precipitacions no paren, van a més i es concentren especialment a la serralada prelitoral de la demarcació de Tarragona. A les muntanyes de Prades i a la serra del Montsant es recullen més de 400 litres per metre quadrat. Els primers efectes es comencen a notar a primera hora del matí quan encara és fosc: despreniments, vies locals intransitables i talls de subministrament elèctric en algunes localitats del Priorat i el Baix Camp.

La força de l'aigua entra als camps i a les instal·lacions industrials del polígon nord. Foto: Àngel Rifà.

La gran quantitat d'aigua acumulada va a parar ràpidament al llit de rius i rieres. En el cas del Francolí, que ja baixa ple des de la Conca de Barberà, es troba a l'alçada de La Riba amb el seu aflüent Brugent. La unió dels dos cabals desborda els límits naturals del Francolí i provoca en pocs minuts nombrosos desperfectes, trenca ponts i arriba a Tarragona amb una força inusitada que inunda la part baixa i el polígon industrial, i afecta diverses instal·lacions del port.

Al final de la jornada el balanç al conjunt de la demarcació serà demolidor: un desaparegut a Cambrils, l'enfonsament de cinc ponts, la caiguda de vuit torres de llum, el tall de trànsit en una vintena de carreteres, l'evacuació de més de 600 persones a Tarragona i danys incalculables en infraestructures, indústries, equipaments i vehicles.

La riuada a l'Escola

A Tarragona el Francolí es desborda poc abans de les 10 del matí. A l'escola del Serrallo, els mestres que fan classe són els primers en adonar-se des de les finestres de la inundació del pati i l'aparcament del centre educatiu. Davant del risc de quedar-se aïllats, els mateixos mestres decideixen evacuar els alumnes a l'edifici que tenen més pròxim. Compten amb el suport d'alguns veïns de Residencial Palau que també veuen alarmats des dels seus balcons com l'aigua salta per damunt del mur que separa el riu del passeig de la Independència.

Veïns de Residencial Palau rescaten els nens de l'escola.
Foto: Txema Morera.

Els nens són distribuïts per diferents pisos de l'edifici. Mentrestant, contenidors de brossa, cotxes i motos naveguen sense control pels carrers dels voltants. Aquella estona es viu amb tensió perquè s'extén el rumor d'un possible esfondrament dels tres blocs de Torres Jordi. S'ha inundat completament el pàrquing soterrani i s'ha produït un esvoranc davant del local de l'associació de veïns del barri, dos fets que provoquen l'alarma generalitzada.

Al migdia, autobusos de l'Empresa Municipal de Transports traslladen a professors i alumnes a dependències de la Guàrdia Urbana. L'endemà els mestres tornen al col·legi i comença l'operació neteja mentre el barri està pràcticament deshabitat, a l'espera de conèixer els resultats dels estudis tècnics sobre l'estat dels edificis. Després d'una setmana de vacances forçades, els alumnes tornen a les aules dilluns 17 d'octubre.

L'aigua inunda el vestíbul de l'escola del Serrallo.
Foto: Maria Àngels Menchón.

L'escola del Serrallo i el pati, vist des de les vies del tren. Foto: Jordi Mallol.

La riuada a Residencial Palau

En pocs minuts, l'aigua que salta desbocada per damunt del mur provoca un panorama desolador al barri. Els primers afectats són les naus industrials a tocar del riu (Grúas Tarragona, entre d'altres) i, de seguida, el gran aparcament soterrani de Residencial Palau queda completament inundat. Els cotxes surant enmig de la foscor creen una "imatge dantesca", relaten els veïns quan al cap d'un parell d'hores intenten accedir-hi per treure'n els vehicles amb cordes.

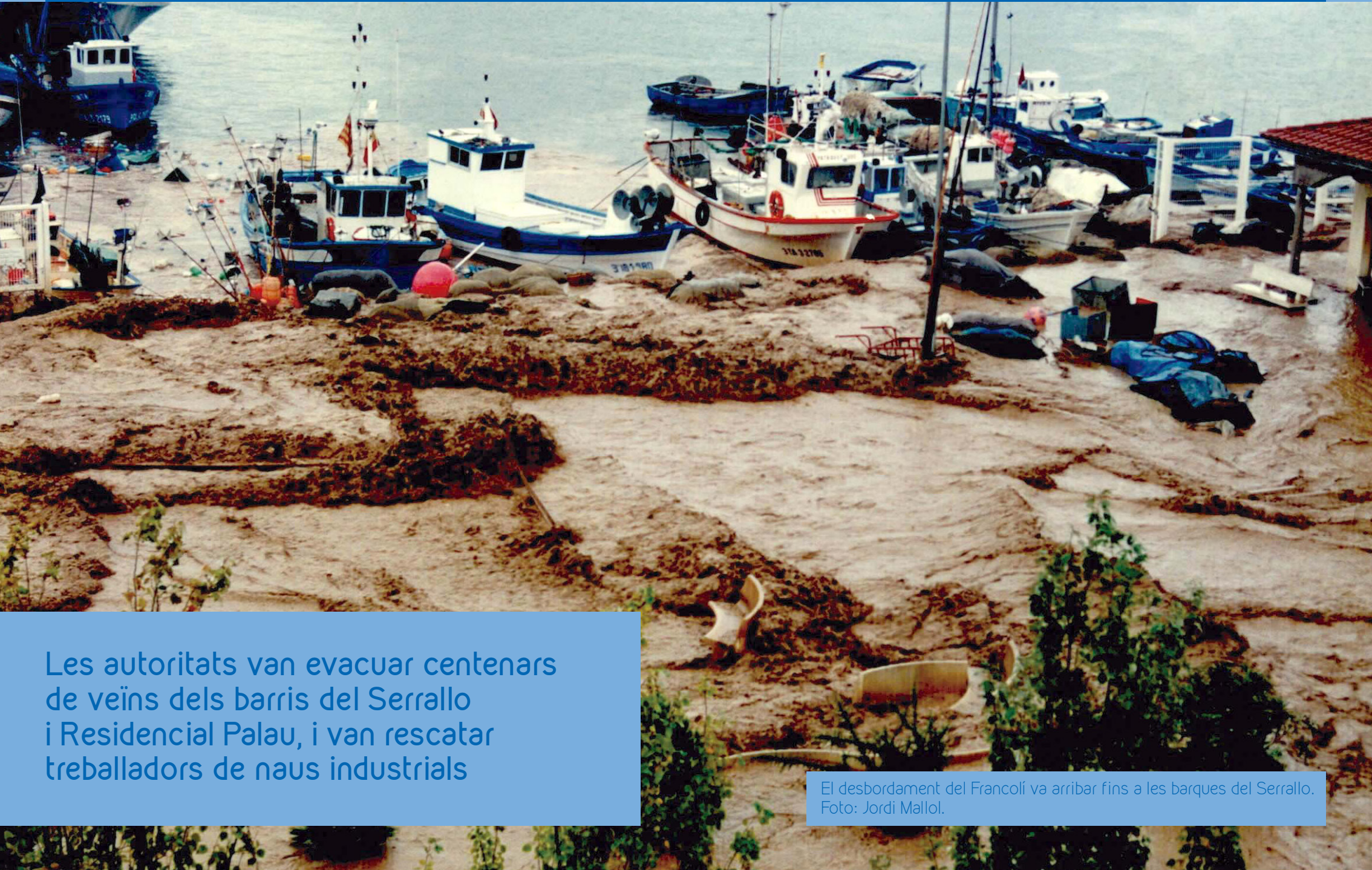
Lavors, Residencial Palau ja està aïllat. Pel pont vell de Ramon y Cajal no hi passa ningú perquè l'aigua del riu arriba a la calçada; el passeig

de la Independència està inundat a partir de la Tabacalera; i la Guàrdia Urbana prohibeix el pas dels vehicles des de la benzinera del carrer Reial i des de la Casa del Mar, al carrer Francesc Bastos. Al migdia, l'Ajuntament pren la decisió d'evacuar tot el barri. Guàrdia Urbana, Protecció Civil, Brigada Municipal, Bombers i Empresa Municipal de Transports participen en l'operatiu. Molts veïns marxen a cases de familiars i la resta s'instal·la a la Ciutat de Repòs i Vacances.

Al vespre, molts tornen al barri a recollir roba i documentació. Disposen de pocs minuts, però tots recorden la imatge de desolació, silenci i buidor. El retorn als pisos es farà de manera esglaonada al llarg dels dies següents.

El carrer Torres Jordi amb les instal·lacions de la sofrera Pallarès a l'esquerra. En un requadre, l'esvoranc que es va obrir al pàrquing de Torres Jordi. Fotos: Txema Morera

Les autoritats van evacuar centenars de veïns dels barris del Serrallo i Residencial Palau, i van rescatar treballadors de naus industrials

El desbordament del Francolí va arribar fins a les barques del Serrallo.
Foto: Jordi Mallo.

La riuada al Serrallo

En paral·lel al que es viu a Residencial Palau, els veïns del Serrallo constaten astorats aquell matí el desbordament del riu i el soroll de fons que provoca la força de l'aigua desbocada. La situació d'alarma es concentra aviat als carrers de Lepant i Salou, els més propers al mur, però de seguida s'extén a tot el barri, també a la zona del pont de la Petxina, amb cotxes arrossegats i encastats contra la pilastra central. Una paret de formigó davant l'antic edifici del Nàutic provoca un efecte rebot i l'aigua s'endinsa als baixos comercials del carrer de Trafalgar.

El barri queda aïllat. Els danys són quantiosos, també als petits magatzems on els pescadors guarden els seus estris. L'ordre d'evacuació arriba a quarts de dues del migdia, tot i que alguns veïns es resisteixen a sortir de casa. Al vespre, patrulles de la Guàrdia Urbana vigilen uns carrers buits i apagats. L'endemà comença l'operació neteja de fang i brutícia acumulada que s'allargarà uns quants dies. Les pèrdues materials en pisos i establiments comercials són molt considerables. El barri, molt brut, recupera ràpidament la normalitat fins al punt que al dia següent les barques surten a la mar.

Vehicles amuntegats al carrer d'Espinach. Foto: Jordi Mallol.

La riuada al polígon Francolí

Una onada procedent del riu entra a l'avinguda principal del polígon. En pocs minuts, l'aigua desbocada arrossega bidons, encasta vehicles contra parets i murs, i inunda carrers i naus. L'incident agafa per sorpresa la gran majoria de treballadors, enfeinats a quarts de 10 del matí d'un dilluns. Desenes d'empreses viuen una situació similar: baixos completament negats i treballadors refugiats als altells esperant que la crescuda de l'aigua baixi i algú els vagi a rescatar. Fora de les naus, cotxes arrossegats i amuntegats als carrers interiors del polígons.

L'aigua desbocada salta el mur del passeig de la Independència en direcció a Torres Jordi. Foto: AAVV Residencial Palau.

Vies completament negades al seu pas pel polígon Francolí. Foto: Port de Tarragona.

Al cap d'un parell d'hores, apareixen màquines excavadores i llanxes zodiac i vehicles tot terreny dels bombers per a l'operació rescat. Les escales serveixen per accedir a les plantes altes i terrats de les naus i treure'n els empleats per portar-los al parc de bombers a Tarragona, a tocar de l'autovia de Salou. Fins i tot, s'hi utilitza un helicòpter. La inundació afecta gairebé totes les parcel·les del polígon i la represa de l'activitat industrial encara trigarà alguns dies.

Vista aèria d'un dels carrers del polígon Francolí inundats. Foto: Àngel Rifà.

La riuada al port

La força de l'aigua va trencar l'antic pont de Mafusa, dins les instal·lacions del Port. Foto: Txema Morera.

El desbordament del Francolí paralitza aquell dilluns gran part de l'activitat portuària. Els danys són apreciables en diversos punts pròxims a la desembocadura. S'observen afectacions a l'Eix Transversal i al dic de tancament de l'esplanada, i es detecta el descalçament de pilastres i torres d'il·luminació, i l'arrossegament de canyes, branques i troncs.

Vista general des de l'aire de la desembocadura del Francoí. En primer terme, l'Eix Transversal. Més enrere, el pont de Mafusa greument danyat.
Foto: Àngel Rifà.

El problema més greu es produeix al pont de l'Aliada o de Mafusa, que connecta el moll de Castella amb les empreses Mafusa, Fertasa i Kemira, situades al marge dret del riu, a tocar de la corba. El pont es trenca al migdia, els treballadors es queden aïllats i un parell d'hores després els bombers els avacuen en helicòpter. L'endemà, quan tornen a la feina, el paisatge també es desolador. Al port, l'activitat es recupera aviat als molls d'Inflamables, Catalunya i Aragó.

I després

La riuada provoca l'agrupament dels empresaris damnificats del polígon Francoí i la unió de les associacions de veïns del Serrallo i Residencial Palau, que començaran un llarg període de mobilitzacions per aconseguir la canalització del riu.

El tema del Francoí serà motiu al llarg de gairebé una dècada de nombroses reunions de les administracions implicades (Estat, Generalitat i Ajuntament), canvis de projecte i de posicions polítiques i de múltiples declaracions i dialèctiques electorals.

El 1999 s'inaugura el pont mòbil entre els molls de Reus i Lleida que canviarà per sempre la fesomia i la vida quotidiana dels dos barris, per on deixaran de passar els camions que treballen al port.

I a finals de 2003 es donen per enllestides les obres de protecció, conducció i condicionament del tram final del riu Francoí per evitar inundacions a la part baixa de la ciutat i s'obre al públic el parc, amb àmplies zones de gespa entre Torres Jordi i el pont de l'avinguda Roma. Les administracions no convoquen cap acte oficial d'inauguració. Avui aquest tram forma part de la xarxa de camins de Tarragona que molts ciutadans utilitzen per caminar, córrer o anar en bicicleta.

La data del 10 d'octubre de 1994 ja ha passat a la història de les grans riuades del Francoí, com la de l'aiguat de sant Lluc, el 18 d'octubre de 1930 que va provocar una dotzena de morts i greus desperfectes al Serrallo. De l'última riuada, ja han passat vint-i-cinc anys.

La pressió veïnal i de les institucions tarragonines van comportar unes obres de condicionament de l'últim tram del riu

La inundació del Serrallo, a les portes de l'església de Sant Pere. Foto: Jordi Mallol.

El Francolí, des del pont del carrer Ramon y Cajal, amb els edificis de Residencial Palau al fons. Foto: Àngel Rifà

La data del 10 d'octubre de 1994 ha passat a la història de les grans riuades del Francolí, com la de Sant Lluç del 18 d'octubre de 1930 i la de Santa Tecla de 1874, però afortunadament sense víctimes. Els danys materials es van concentrar al Serrallo, Residencial Palau, el polígon industrial Francolí i el propi Port de Tarragona. Aquesta publicació és un breu resum periodístic i fotogràfic d'aquell dia. Les mobilitzacions posteriors van culminar amb la reforma del tram final del riu, tal com el coneixem avui.

Ricard Lahoz Avendaño (Barcelona, 1965). Periodista. Director de la revista i digital 'Fet a Tarragona'. Autor d'altres llibres de temàtica local. Exdirector de Tarragona Ràdio i actualment col·laborador de Ràdio Ciutat de Tarragona. Professor de Periodisme a la URV.